

Roma mérföldkövek

Sólyom László köztársasági elnök köszöntője

Tisztelt Vendégek, tisztelt Művészek! Tisztelt Tanárok és Diákok! Tisztelt Díjazottak! Hölgyeim és Uraim!

Ma itt hivatalosan a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület megalakulásának 15. évfordulóját ünnepeljük. Valójában azonban 15 éves tevékenységét kell ünnepelnünk és méltatnunk. Sőt, gondoljuk meg, hogy maga a Kalyi Jag együttes 28 éve működik. Nagyon tanulságos, hogy a hetvenes évek végén elindult egy szívesen látott, sikeres együttes, amely az eredeti, hiteles cigány népzenet vitte színpadra. Ma pedig ott tartunk, hogy már három Kalyi Jag iskola működik, s az évfordulóhoz kapcsolódó négynapos roma néprajzi konferencián megvitatják egy Roma/Cigány Lexikon létrehozását is.

A Kalyi Jag pályája híven tükrözi azt a folyamatot, amelyet más népek Európában a 18. század végétől kezdve már végigjártak: a modern nemzeti identitás megalkotásának lépcsőfokait. Ez az, amit Péli Tamás a cigányság megszületésének nevez. Ez a folyamat mindenekelőtt az emancipáció folyamata. Minden közösség megteremti a maga kultúráját. Ezt a népi kultúrát Bartók Béla mély meggyőződéssel természeti jelenségnek tekintette. Úgy él, virágzik, hogy új hajtásokat nevel Isten napja alatt, mint a növények, csodaszépen, öntudatlanul. Az egyenrangúsághoz azonban az kell, hogy a közösség kilépjön ebből az ártatlan állapotból, s tudatosan megalkossa magát. Annak a világnak a fogalmait és intézményeit veszi át, amelynek egyenrangú tagja akar lenni, így tud abba integrálódni. Minden modern nemzet megszerkesztette magát. Rendbe hozta nyelvét, megírta történelmét, kanonizálta nemzeti mítoszait.

Nemde azzal kezdődött mindenhol, hogy lefordították a Bibliát a nép nyelvére? S lám, mit tett Choli Daróczi József? Folyik a roma néprajzi gyűjtés és rendszerezés. Úgy érzem, a Roma/Cigány Lexikon, a cigányság enciklopédiájának megírása mérföldkő lehet ezen az úton.

A cigányság egész Európában jelen van, sokszíniűen, de szétszórtan. Nemzeti „megszületésének” ma a kisebbségi jogok egyre terebélyesebb, nemzetközileg is védett rendszere ad keretet; Magyarországon pedig az alkotmány, amely szerint a cigány népcsoport is államalkotó tényező. Nagy baj van ott, ahol a nemzetiségi lét a népi táncsoportokra korlátozódik. Azt még egy esetleg előítéletes többség is szívesen nézi. Intézményekre, iskolákra, kiadókra, gyűjteményekre van szükség, intézmények kellene nemcsak a kultúra területén, hanem például a foglalkoztatásban, gazdaságban is.

A jogokon túlmenően azonban az államnak erkölcsi kötelessége is, hogy a területén élő nemzeti kisebbségeket segítse. A cél, hogy ezek a közösségek

még a természetes asszimilációnak is ellen tudjanak állni, amely akkor is fenyeget, ha a kisebbség minden jogot megkapott állampolgársága államától. A cigányság felemelkedésének útja nem az asszimiláció. Óriási veszteség minden cigány értelmiség, minden sikeres roma, aki, miután kiemelkedett, lelket cserél: hátrahagyja identitását, s ezzel megtagadja szüleit és népét. Pedig éppen az ilyen, tanulás, tehetség és szorgalom által kiemelkedő emberek példája adhatna motivációt a többieknek. A Kalyi Jag iskolák nemcsak tudást és széles látókört adnak a gyerekeknek, hanem önbizalmat is, és hűségre nevelnek.

A saját kultúra ápolása nem jelenthet bezárkózást, még kevésbé egy folk-lórrezervátumot. Aki ma Magyarországon a cigányságért dolgozik, tudja: a legnagyobb kihívás, hogy a kulturálisan és életvitelükben zárt közösségek váljanak kölcsönösen nyitottabbá, megismerhetővé. A zártságot kell feloldanunk. A nyitás nemhogy asszimilálást nem jelenthet, hanem úgy kell elvégezni, hogy a cigányság sokszínűsége megmaradjon. Számos különböző gyökerű, eltérő történetű és így önálló kultúrájú cigány népcsoport él Magyarországon és a régióban. A sokszínűség megőrzése, fenntartása cigányoknak és nem cigányoknak egyaránt feladata.

A jövő útja tehát a nemzeti és etnikai identitás megtartása, a kulturális sokféleség megőrzése itthon és az Európai Unióban. Ezért bizalommal tölthet el mindenkit, hogy ezt a jelen lévő fiatalok is így élik meg.

A jogok szükségesek, de önmagukban nem elegendők. A kisebbség fennmaradása elsősorban saját lelki erején, élni akarásán múlik. A jelen lévő díjazottak példát mutatnak ebben is.

A Kalyi Jag Egyesület nem csupán a romáknak, de minden magyarnak megmutatta, hogy mire képes egy civil kezdeményezés, amely saját magában bízik, és nem egyedül az állami támogatásra épít. A Kalyi Jag élt mindazzal a lehetőséggel, amit a magyar jogrend, amit az Európai Unió és a nemzetközi, főleg a regionális összefogás kínál. A mostani jubileum nemcsak a cigányság ügye. Szeretném és kívánom, hogy üzenetét az egész ország megértse.

**TIZENÖT éves
a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület
1991–2006**

Ünnepi kulturális program és konferencia
a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület,
a TIT Kossuth Klub Egyesület,
a Közép-európai Művésztelep és Szabadiskola rendezésében.

2006. szeptember 13–16.

Helyszínek:

Kalyi Jag Iskola, 1062 Budapest, Bajza u. 53.

TIT Kossuth Klub Egyesület, 1053 Budapest, Múzeum u. 1.

Almássy téri Szabadidőközpont, 1077 Budapest VII. ker., Almássy tér 6.

NAPHÁZ Khamorro Klubmozi és Kisebbségi Kulturális Intézmény,
1081 Budapest, Népszínház u. 31.

Thalia Színház, 1065 Budapest, Nagymező u. 22–24.